

Anna KRZYŻANOWSKA, Magdalena AUGUSTYN
ŁĄCZLIWOŚĆ NAZW UCZUĆ Z CZASOWNIKAMI OPERATOROWYMI

Streszczenie

Celem artykułu jest opis łączliwości składniowo-leksykalnej nazw uczuć z czasownikami prymarnie operatorowymi (avoir 'mieć, odczuwać', être 'być (w stanie)', éprouver 'doświadczać; odczuwać, doznawać', ressentir 'odczuwać, doznawać') oraz z czasownikami fazowymi, np. se mettre en colère 'wpaść w gniew', perdre espoir 'stracić nadzieję'. Przedmiotem naszego zainteresowania są także pełnoznaczne czasowniki, użyte wtórnie w funkcji synsemantycznego werbalizatora (np. nourrir la colère 'podsycać gniew', brûler de rage 'płonać z wściekłości', se consumer de tristesse 'słabnąć, tracić siły, energię ze smutku'). Przedstawiona analiza pozwala stwierdzić, że operatory prymarne są raczej wymienne w większości kontekstów, podczas gdy wybór metaforycznego werbalizatora podlega często ograniczeniom związanym z semantyką nazw emocji (bouillonner de colère 'wrzeć, kipieć z gniewu, ze złości', lecz nie *de tristesse 'ze smutku', se consumer de chagrin 'słabnąć, tracić powoli swoje siły, energię z powodu zmartwienia', lecz nie *de rage 'z wściekłości').

Słowa kluczowe : konstrukcje werbo-nominalne, nazwy uczuć, aspekt, intensywność, metafora.

Key words: support verb constructions, affect nouns, aspect, intensity, metaphor.

Ana PANO

**DESAFÍOS PARA LA TRADUCCIÓN AUTOMÁTICA EN LENGUA ESPAÑOLA :
COMBINACIÓN DE MÉTODOS Y ONTOLOGÍA. UN ANÁLISIS DEL SERVIDOR DE
TRADUCCIÓN DEL INSTITUTO CERVANTES**

Abstract en español

El análisis de los métodos adoptados hasta hoy para el diseño de sistemas de traducción automatizada (TA) así como las dimensiones del texto que condicionan la viabilidad de cualquiera de estos sistemas (densidad léxica de un texto, distancia lingüística y cultural entre dos textos, definición de los objetivos de la traducción) nos permite abordar aquí los desafíos que se presentan hoy a la TA. A través del estudio de algunas traducciones obtenidas por medio del servicio de traducción automatizada propuesto por el Instituto Cervantes en su portal de tecnologías lingüísticas, esbozamos un cuadro de los desafíos que se presentan en este campo y que pasan por la creciente combinación de técnicas y de herramientas; la adaptación de los sistemas a los datos que se deben tratar; la elaboración de ontologías y formalismos basados no sólo el conocimiento lingüístico sino también en conocimiento del mundo; y finalmente la interacción eficaz entre el ordenador y el traductor humano.

Palabras clave: traducción automatizada, métodos, dimensiones del texto, ontologías.

Résumé en français

L'analyse des méthodes de traduction adoptées pour la création de systèmes de traduction automatisée (TA) ainsi que des dimensions du texte qui conditionnent la viabilité de ces systèmes (densité lexicale du texte, registre, style, distance linguistique et culturelle entre deux langues et définition des objectifs de la traduction même) nous permet d'aborder ici les

défis que se présentent aujourd'hui à la TA. À travers l'étude de quelques traductions fournies par le système de traduction automatisée de l'Instituto Cervantes, nous démontrons ici que ces défis passent par la croissante combinaison de techniques et d'outils; l'adaptation des systèmes aux données; le recours aux ontologies et aux formalismes basés non seulement sur la connaissance linguistique mais aussi sur la connaissance du monde; et une majeure interaction entre l'ordinateur et le traducteur humain.

Mots clés : traduction automatisée, méthodes, dimensions du texte, ontologies.

Artur BARTNIK

THE STRUCTURAL LOCATION OF CASE PHRASE (KP) IN OLD ENGLISH

Streszczenie

Niniejszy artykuł omawia strukturę frazy przypadku (KP) w języku staroangielskim w ujęciu generatywnym. Jednak, zamiast analizy przypadku jako cechy zgodnie z wczesnymi założeniami Programu Minimalistycznego Noama Chomsky'ego, autor podejmuje próbę analizy przypadku jako samodzielnej projekcji funkcjonalnej (KP). Autor rozważa trzy możliwości: w pierwszym przypadku, projekcja funkcjonalna KP umieszczona jest nad fraza określnika (DP); w drugą podejściu, fraza przypadku znajduje się pod fraza określnika; w trzecim, wreszcie, KP zostaje połączona w jedną całość z DP. Aplikacja danych z języka staroangielskiego pokazuje, że jedynie ostatnia możliwość jest w stanie wyjaśnić dane w zadowalający sposób. W związku z tym, postulowanie frazy przypadku jako samodzielnej projekcji funkcjonalnej jest zbędne.

Keywords: case, Old English, Case Phrase (KP), functional projection.

Anna BLOCH-ROZMEJ

BRIDGING AND THE PHONOLOGY-MORPHOLOGY INTERFACE

Streszczenie

W badaniach materiału językowego niejednokrotnie napotykamy zjawiska, do wyjaśnienia których nie wystarczy zastosowanie rozwiązań czysto fonologicznych. Leżą one bowiem na pograniczu oddziaływań czynników zarówno morfologicznych, jak i fonologicznych. Podstawową tezę, jaką formułuje autorka artykułu pt: „Bridging and the phonology-morphology interface” jest twierdzenie, iż w obrębie systemu językowego istnieją mechanizmy umożliwiające współdziałanie powyższych komponentów języka. Modelem teoretycznym zastosowanym w pracy jest model Fonologii Rządu. Analizując wybrane procesy zachodzące w językach niemieckim, irlandzkim i koreańskim, należy stwierdzić, iż możliwość interakcji między-segmentowych wchodzących w skład sąsiadujących morfemów podlega parametryzacji. Jedne systemy językowe pozwalają na kooperację domen morfologicznych, zaś inne taką możliwość odrzucają. Mechanizmem, który umożliwia współpracę fonologii z morfologią jest zdaniem autorki relacja pomostowa (bridging). Wymaga ona specjalnego rodzaju licencjonowania. W języku niemieckim pomaga ona wyjaśnić zjawisko przegłosu (umlaut), które jest wynikiem oddziaływań morfofonologicznych. Język irlandzki posługuje się relacją bridging jedynie wewnątrz pojedynczych domen fonologicznych. Dane pochodzące z języka koreańskiego pozwalają na sformułowanie hipotezy dotyczącej działania parametru regulującego wybór relacji pomostowej przez dany system językowy.

Key words: morphophonology, bridging, licensing, parameter, elements.

Maria BLOCH-TROJNAR

PHONOLOGY OUT OF WORK – THE -igh □ -í ALTERNATION IN MODERN IRISH

Streszczenie

Rzeczownik odsłowny stanowi jedną z centralnych kategorii gramatyki irlandzkiej ze względu na wielość pełnionych funkcji jak i skomplikowany proces jego tworzenia, w którym wyróżnić można około 20 wykładników morfofonologicznych. Celem artykułu jest określenie charakteru alternacji pomiędzy krótką samogłoską rdzenia czasowników jednosylabowych zakończonych na *-igh* a długą samogłoską występującą w formie rzeczownika odsłownego, np. *nigh* ‘myć’ – *ní*. Jeśli rzeczownik odsłowny tworzony jest w sposób regularny, w więc przez dodanie neutralnej samogłoski do rdzenia czasownikowego, alternacja może być uwarunkowana fonologicznie co oznacza, że długa samogłoska powstaje w wyniku elizji poprzedzającej ją spółgłoski tj. $Vg0 + W @ VV$ (*nigh + W @ ní*). Dokładna analiza alternacji w systemie koniugacyjnym czasownika oraz w systemie deklinacji rzeczowników i przymiotników wskazuje, że mamy do czynienia z nieaktywną synchronicznie regularnością, zaś rzeczowniki odsłowne, o których mowa, są typem nieproduktywnym czyli grupą wyjątków, które należy umieścić w leksykonie z informacją o towarzyszącej im alternacji.

Słowa kluczowe : morfofonologia, alternacja, rzeczownik odsłowny w języku irlandzkim

Key words: morphophonology, alternation, verbal nouns in Irish

Bogdan SZYMANEK

NOWE SPOJRZENIE NA SUPLETYWIZM W JĘZYKU POLSKIM

Streszczenie

Artykuł podejmuje próbę skonfrontowania najnowszych wyników badań dotyczących supletywizmu, w oparciu o zagraniczną literaturę anglojęzyczną, z danymi języka polskiego, a więc parami fleksyjnymi typu człowiek : ludzie, jest : są. Opracowania na temat supletywizmu w polskiej literaturze językoznawczej są dość ubogie i z reguły nie wychodzą w znaczący sposób poza odnotowanie przykładowych par tematów supletywnych. Z drugiej strony, istnieje obecnie różnorodne i teoretycznie podbudowane piśmiennictwo dotyczące skali i roli tego zjawiska w innych językach. Na szczególną uwagę zasługują prace typologiczne zainicjowane przez badaczy skupionych w Surrey Morphology Group w Wielkiej Brytanii; efektem tych prac jest m.in. tzw. Surrey Suppletion Database. Nawiązując do tego rodzaju badań, artykuł przedstawia zakres i stosowane definicje pojęcia supletywizmu (por. np. definicję według Mielczuka: „supletywizm jest to relacja między znakami X i Y polegająca na tym, że różnica semantyczna między X i Y jest maksymalnie regularna, podczas gdy różnica fonologiczna jest maksymalnie nieregularna”). Wskazano na odmienności, czy wręcz sprzeczności w interpretacji omawianego pojęcia w dostępnej literaturze. Chodzi m.in. o status tzw. supletywizmu słowotwórczego (leksykalnego), rozróżnienie między wariantami supletywnymi tematów i afiksów, czy też różnice między supletywizmem pełnym i częściowym. Osobliwości omawianego zjawiska przedstawiono na szerszym tle nieregularności formalnej we fleksji. Dość szczegółowo zanalizowano charakterystykę frekwencyjną leksemów supletywnych we współczesnej polszczyźnie. Osobnym problemem omawianym w artykule są przypadki derywatów w języku polskim mających za podstawę pospolite formy supletywne. Występowanie tego rodzaju przypadków rzuca nowe światło na istotny problem teoretyczny, jakim jest charakter reprezentacji

leksykalnej wyrazów złożonych. Istnienie derywatów od form supletywnych zdaje się dość jednoznacznie wskazywać na to, że formy te mają status samoistnych jednostek leksykalnych, dzięki czemu mogą podlegać procesom słowotwórczym. Stanowisko to jest podzielane w większości publikacji zajmujących się strukturą wewnętrzną słownika, jakkolwiek występują rozbieżne opinie dotyczące szerszej kwestii ewentualnych różnic między sposobem przechowywania w słowniku regularnych form fleksyjnych i formacji słowotwórczych.

Słowa kluczowe: język polski, supletywizm, fleksja, derywacja, frekwencja, reprezentacja leksykalna

Key words: Polish, suppletion, inflection, derivation, frequency, lexical representation

Wojciech MALEC

WPLYW WŁAŚCIWOŚCI ZADANIA TESTOWEGO NA DECYZJE KLASYFIKACYJNE

Streszczenie

Artykuł jest opisem badania, którego celem było udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy właściwości zadania testowego mają wpływ na decyzje klasyfikacyjne w kontekście pomiaru sprawdzającego. Zastosowane narzędzia pomiaru, które sprawdzały znajomość kolokacji (łączyli wyrazów) języka angielskiego, składały się zarówno z zadań zamkniętych, jak i otwartych różnego typu. Wszystkie testy kolokacji charakteryzowały się wysokim poziomem rzetelności decyzji klasyfikacyjnych oraz trafnością teoretyczną. Analiza wariancji z powtarzaniem pomiarem wykazała istotność efektu metody testowania, polegającego na tym, że osiągnięcie przez studenta progu zaliczeniowego w istotnej mierze zależy od zastosowanej formy zadania testowego

Słowa kluczowe: testy językowe, pomiar sprawdzający, właściwości zadania testowego, forma zadania testowego, efekt metody, testowanie znajomości kolokacji, decyzje klasyfikacyjne.

Key words : language tests, criterion-referenced measurement, task characteristics, item format, method effect, testing collocational knowledge, classification decisions.

Tania COLLANI

CAMERA CON VISTA : LA BIBLIOTECA SURREALISTA DELL'EBDÒMERO DI GIORGIO DE CHIRICO

Il romanzo di De Chirico *Ebdomero* (1929) è fortemente influenzato dal surrealismo. Riprendendo lo spazio metaforico di una biblioteca, la narrazione combina le dimensioni complementari dell'interno e dell'esterno. Il protagonista stesso è una specie di camera con vista sul mondo esterno: all'interno l'erudizione che arriva dall'esperienza e dalla memoria; all'esterno la vita contemporanea. La vita è, per l'alter ego di De Chirico, una matassa fitta di enigmi in attesa di interpretazione. Ma per arrivare a una vera interpretazione dell'opera stessa, occorre comparare *Ebdomero* con la prosa surrealista contemporanea: *Babylone* di Crevel; *La Liberté ou l'amour!* di Desnos; *L'Acteur du Lancashire* di Limbour; *Le Point cardinal* di Leiris; *Nadja* di Breton. De Chirico è impregnato del senso profondo del surrealismo: l'uomo deve camminare in un cammino iniziatico, guidato soltanto dai suoi pensieri e dai suoi ricordi, con l'unico fine di conoscersi.

Parole chiave : De Chirico, *Ebdomero*, surrealismo, romanzo, spazio metaforico, iniziazione

Résumé en français

Le roman de Chirico *Hebdomeros* (1929) est très influencé par le surréalisme. En imitant l'espace métaphorique d'une bibliothèque, la narration combine les deux dimensions de

l'intérieur et de l'extérieur. Le héros lui-même est une sorte de chambre avec des fenêtres qui donnent sur le monde extérieur : à l'intérieur l'érudition qui vient de l'expérience et de la mémoire ; à l'extérieur la vie contemporaine. La vie est pour l'alter ego de Chirico, un noyau intriqué d'énigmes qui cherchent à être interprétés. Mais pour arriver à une véritable interprétation de l'œuvre elle-même, il faut comparer *Hebdomeros* avec les récits surréalistes contemporains : *Babylone* de Crevel ; *La Liberté ou l'amour !* de Desnos ; *L'Acteur du Lancashire* de Limbour ; *Le Point cardinal* de Leiris ; *Nadja* de Breton. Chirico a absorbé le sens profond du surréalisme : l'homme doit marcher sur un chemin initiatique, guidé seulement par ses pensées et ses souvenirs, avec le seul but de se connaître. Parmi les auteurs cités : Riese Hubert, Antle, Fagiolo dell'Arco, Vitrac. Mots clés : De Chirico, *Hebdomeros*, surréalisme, roman, espace métaphorique, initiation.

Marzena GÓRECKA

KRYTYKA CYWILIZACJI W AUTOBIOGRAFICZNYM I LITERACKIM DZIELE MEINRADA INGLINA

Streszczenie

Twórczość Meinrada Inglina, przypadająca na okres od 1922 do 1968 roku, cechuje symbiotyczna więź z naturą oraz wynikająca z tego krytyka postępu technicznego, który w pierwszych dekadach XX wieku przyczynił się do szybkiego rozwojowi masowej turystyki górskiej w Szwajcarii. Sceptycyzm autora wobec zastosowania nowości techniki w alpejskich regionach rolniczo-pasterskich potwierdzają liczne dokumenty autobiograficzne, w pierwszym rzędzie listy i pamiętniki, a także artykuły prasowe, opublikowane w wielu różnych czasopismach ogólnie helweckich i lokalnych. Na polu literackim polemika anty cywilizacyjna zajmuje najwięcej miejsca w dwóch powieściach obyczajowych: *Grand Hotel Excelsior* (1928) i *Urwang* (1956). W pierwszej z nich autor przedstawia realizację projektu rozbudowy rodzinnego pensjonatu w nowoczesny hotel międzynarodowy, ilustrując w ten sposób zainicjowany na początku XX wieku przez Federację Helwecką przemysł turystyczny, głównie budowę luksusowych hoteli oraz kolejek górskich w najbardziej malowniczych miejscach kraju. W drugiej powieści, powstałej ponad pół wieku później, Inglin ilustruje na przykładzie jednej z górskich dolin w Szwajcarii Środkowej tworzenie sztucznych pojemników wodnych oraz budowę elektrowni wodnych, pociągających za sobą dewastację środowiska naturalnego oraz ekspropriację ludności, nawiązując w ten sposób do rozpoczętej w 1908 r. polityki wykorzystania zasobów wodnych w celach gospodarczych. W obydwu dziełach prozatorskich autor stawia innowacje techniczne w opozycji do rodzimego krajobrazu górskiego, które za pomocą metafor i symboli stylizuje jako naturę mityczną, pierwotną.

Słowa kluczowe : Szwajcaria, natura, krajobraz alpejski, turystyka górska, postęp techniczny, przemysł turystyczny

Schlüsselbegriffe : die Schweiz, Natur, Alpenlandschaft, technischer Fortschritt, Tourismus

Dorota TOMCZUK

MAŁY, GRUBY BERLIŃCZYK, KTÓRY CHCIAŁ POWTRZYMAĆ KATASTROFĘ ZA POMOCĄ MASZYNY DO PISANIA - STOSUNEK KURTA TUCHOLSKY'EGO DO RODZINNEGO MIASTA

Streszczenie

Autorka zajmuje się analizą wybranych utworów Kurta Tucholsky'ego w aspekcie jego krytyki społecznej oraz krytyki kultury. Analiza, poprzedzona zwięzłym przedstawieniem tła historyczno-literackiego i odniesieniami do biografii Tucholsky'ego, dowodzi, że obraz Berlina wyłaniający się z dzieł omawianego autora, jak również jego jawnie wyrażana niechęć do rodzinnego miasta stanowią tak wyraz jego krytycznej postawy, jak i charakterystyczną cechę stylu pisarskiego.

Słowa kluczowe: Kurt Tucholsky / Berlin / krytyka społeczna / krytyka kultury
Schlüsselwörter: Kurt Tucholsky / Berlin / Gesellschaftskritik / Kulturkritik
Key words: Kurt Tucholsky / Berlin / society-criticism / culture-criticism

Ewa GRZESIUK

NIWYDARZONA INTRYGA. PRZYCZYNEK DO KOMEDII LESSINGA *MINNA VON BARNHELM*

Streszczenie

Rzadko się zdarza w tekstach komediowych, w których podstawę akcji dramatycznej stanowi intryga, by intrygant sam ogłaszał fiasko swego przedsięwzięcia. *Minna von Barnhelm* Lessinga jest właśnie takim tekstem. Lessing zrywa z tradycją *sächsische Typenkomödie*, w której intryga pojawiała się w aspekcie dydaktycznym i miała za zadanie wyśmianie (*Verlachen*) przywar, a inicjuje komedię charakterów (*Charakterkomödie*), w której nadaje nową funkcję intrydze: ta ma na celu sprawdzenie integralności charakteru osoby poddawanej próbie. Nadanie nowej funkcji intrydze przez Lessinga pozostaje w ścisłym związku za zmieniającą się w czasach Lessinga wizją człowieka.

Słowa kluczowe: komedia charakterów, intryga, Gotthold Ephraim Lessing, *Minna von Barnhelm*

Schlüsselbegriffe: Charakterkomödie, Intrige, Gotthold Ephraim Lessing, *Minna von Barnhelm*

Key words: comedy of humours, intrigue, Gotthold Ephraim Lessing, *Minna von Barnhelm*

Paweł MATYASZEWSKI

PARADOKS KATA I ŻOŁNIERZA W *WIECZORACH PETERSBURSKICH* JOSEPHA DE MAISTRE

Résumé

Dans les Soirées de Saint-Pétersbourg, son texte de philosophie ésotérique le plus important, Joseph de Maistre remarque qu'il existe dans le monde deux métiers dont la fonction consiste à donner la mort aux proches, sans que pour autant cet acte puisse être qualifié de meurtre : le bourreau et le soldat. Leur fonction étant complètement légitime, officiellement reconnue par la loi humaine, de Maistre ne cesse pourtant de souligner le caractère monstrueux de ce dont ils sont chargés dans la société. Le bourreau apparaît comme un être insensible, dépourvu de toute émotion, tuant ses victimes de sang froid et sans scrupules. Quant au soldat, de Maistre souligne surtout la métamorphose que subit l'homme sur le champ de bataille, où il oublie son système de valeurs morales naturelles pour se transformer en un monstre cruel, capable de tuer ses proches qu'il ne connaît même pas, innocents dans leur majorité. Pour Joseph de Maistre, il est impossible d'expliquer humainement, à l'aide seule de la raison, le phénomène du bourreau et du soldat, c'est-à-dire de comprendre comment l'homme, un être compatissant

et miséricordieux de par sa nature, se laisse emporter par les horreurs de l'exécution et de la guerre. Convaincu que ce phénomène échappe à toute spéculation purement humaine, Joseph de Maistre explique l'insaisissable par le recours aux plans secrets de la Providence. Les actes cruels du bourreau et du soldat s'inscrivent dans l'impénétrable économie divine, dans ce sens qu'ils exécutent le châtement que Dieu inflige à l'humanité à cause de ses péchés perpétuels en vue de la punir pour ces prévarications constantes. De plus, leur mission a aussi un caractère profondément sacrificiel, le sang répandu par le bourreau et le soldat coulant en tant qu'offrande à la divinité pour lui demander son pardon et d'apaiser sa colère. L'immolation du sang ayant donc un sens essentiellement eschatologique, la mission du bourreau et du soldat s'avère salutaire pour toute l'humanité.

Aussi bien l'offrande du sang des coupables à l'échaffaud que le sacrifice de celui des innocents dans la guerre sont d'essence soteriologique, indispensables pour le salut de tous les très humains.

Par là, la mission du bourreau et du soldat, malgré l'horreur évidente de leurs actes, exprime le sens des plans secrets de la divinité.

Marek JAKUBÓW

LITERATURA CHRZEŚCIJAŃSKA W CZASACH POSTMODERNIZMU

Zusammenfassung

In dem Aufsatz werden die neuesten definatorischen Versuche des Begriffs „christliche Literatur“ präsentiert, die von Georg Langenhorst in seinem Buch *Christliche Literatur für unsere Zeit* und von Martin Mosebach in seinem Essay *Was ist katholische Literatur?* geliefert wurden. Beachtenswert ist hier der Verzicht auf die rein essentielle Auffassung des Problems, die in der gewandelten konfessionellen Situation im heutigen Deutschland die christliche Literatur auch außerhalb des kirchenbezogen Zusammenhangs wahrnehmen lässt. Problematisch sind die unscharfen Grenzen zwischen der theologischen und literaturwissenschaftlichen Betrachtung der Literatur wie auch die Abgrenzung gegen nichtchristliche Phänomene.

Słowa kluczowe: literatura chrześcijańska, literatura katolicka, teoria literatury

Schlüsselbegriffe: christliche Literatur, katholische Literatur, Literaturtheorie

Key words: Christian literature, Catholic literature, literary theory

Witold WOŁOWSKI, Katarzyna WOŁOWSKA

O KONCEPCJI JĘZYKA POETYCKIEGO JEANA COHENA

Streszczenie

Artykuł, mający w dużej mierze charakter popularyzatorski, jest zwięzłą prezentacją koncepcji języka poetyckiego i poetyckości wypracowanych przez znanego francuskiego lingwistę i poetyka Jeana Cohena. Komentarze i uwagi dotyczą zasadniczo dwóch prac nie tłumaczonych na język polski: *Structure du langage poétique* (1966) i *Le Haut langage* (1979). Pierwsza z nich, sytuująca się w perspektywie strukturalistycznej, zawiera teorię figury poetyckiej jako mechanizmu opartego na różnego rodzaju odchyleniach od normy językowej. Druga, o charakterze psycholingwistycznym, bada dwie funkcje spełniane przez figuralność: totalizację znaczenia w utworze poetyckim oraz afektywną intensywność przekazu.

Słowa kluczowe : poezja, poetyckość, język poetycki, figura, trop, odchylenie, totalizacja, afektywność.

Mots clés : poésie, poéticité, langage poétique, figure, trope, écart, totalisation, affectivité.

Key words : poetry, poetical language, figure, trope, deviation, totalization, affective meaning.